

DOĞA BİLİNÇLİ NESİLLER YETİŞTİRMEDE EKOTURİZMİN ÖNEMİ: KIRKLARELİ İLİ-DEREKÖY DOĞA EĞİTİM MERKEZİ ÖRNEĞİ

THE IMPORTANCE OF ECOTOURISM IN RAISING GENERATIONS WITH NATURE CONSCIOUSNESS: THE SAMPLE OF KIRKLARELİ DEREKOY NATURE EDUCATION CENTER

Kaplan UĞURLU¹, Bayram AKAY²

ÖZET: Bu araştırmanın amacı, doğa temelli turizm türlerinden birisi olan ekoturizmin doğa bilinçli nesiller yetiştirmede önemini ortaya koymaktır. Araştırma hem nitel hem de nicel araştırma yöntemine dayanmaktadır. Araştırmada ilk olarak Dereköy doğa eğitim merkezindeki doğa eğitim programına katılan 24 öğrenci ile odak grup görüşmesi yapılmıştır. İkinci olarak, 2015 yazında eğitim programlarına katılan 118 öğrenciden elde edilen anketler kullanılmıştır. Araştırma sonucunda, öğrencilerin doğa ile iç içe bir ortamda konaklama, doğa yürüyüşü, kamp, longoz ormanları, mağara, köy gezisi gibi etkinliklerden sonra doğa hakkında bilinçlendikleri söylenebilir. Öğrenciler mağarayı, köyü, yılanı ve karabatak kuşunu ilk defa görüp beğenmiştir.

Anahtar sözcükler: Ekoturizm, Doğa Bilinci, Kırklareli, Dereköy Doğa Eğitim Merkezi

ABSTRACT: The aim of this research is to present the importance of eco-tourism training which is a nature-based tourism for raising eco-conscious generations. The study is based on both qualitative and quantitative research method. In the research firstly, 24 students who are participated in the natural training program at the training center in Derekoy were conducted for focus group interviews. Secondly, surveys obtained from 118 students who were participated to training programs during summer of 2015 were used. As a result of the research, it can be claimed that the students become more aware of the nature after accommodating in an environment intertwined with nature and activities such as hiking, camping, swamp forests, caves, and village trip. In addition, the students have seen the cave, village, snake and the cormorants for the first time and they enjoyed them.

Keywords: Ecotourism, Nature Consciousness, Kırklareli, Dereköy Nature Education Center.

1. GİRİŞ

Çevre bilgisi teknik anlamda uzmanlar tarafından çevre sorunlarının giderilmesi amacıyla kullanılırken, diğer taraftan da toplumsal anlamda bir çevre bilincinin oluşturulmasında da büyük önem taşımaktadır. *Çevre bilinci*; çevreyle ilgili kararları, ilkeleri, yorumları içeren düşüncelerden, bu düşüncelerin yaşama aktarılması olan davranışlardan ve bütün bunlarla ilgili olarak çeşitli duygulardan oluşmaktadır. Böylesine kapsamlı bir kavramın gelişimi de kuşkusuz basit bir süreçle oluşmamaktadır. İnsanoğlunun çevresiyle etkileşime girişiyle ivme kazanan bu süreç yaşam boyu devam eder. Çevre bilinci kişilik gelişimine paralel olarak çeşitli etkenlerin karşılıklı etkileşimi ile gelişerek oluşmaktadır. Bu olgunun gelişmesi açısından en önemli süreç çevre eğitimidir. *Çevre eğitimi*; toplumun tüm kesimlerinde ekoloji ve çevre bilincinin geliştirilmesi, çevreye duyarlı bireylerin yetiştirilerek bu bireylerde kalıcı davranışların yerleşmesinin sağlanması, doğal, tarihi ve kültürel değerlerin korunması, çevresel faaliyetlere

* Yrd. Doç. Dr. Kırklareli Üniversitesi, Turizm Fakültesi, Kırklareli-Turkey, kugurlu@superonline.com.

** Yrd. Doç. Dr. Kırklareli Üniversitesi, Turizm Fakültesi, Kırklareli-Turkey, bayramakay@klu.edu.tr.

aktif olarak katılımın sağlanması, çevre sorunlarının çözümünde görev alınması olarak tanımlanmaktadır (Çiçek, 2012: 8).

İnsanların çevreyi bilinçsizce harap etmesi, kirlenmesi ve doğal kaynakları plansızca tüketmesi neticesinde doğal felaketler hem bizim yaşantımızı, hem de gelecek nesillerin ve diğer canlıların yaşamlarını tehdit etmektedir. İnsanların doğaya verdikleri zararlar yer üstünü aşarak atmosfere dahi zarar verecek duruma gelmiştir. Bu tehditlere karşı durabilmenin en iyi yollarından birisi kuşkusuz çevreye duyarlı insanlar olmamız ve bu düşünce yapısına sahip çocuklar yetiştirmemizdir. Bu nedenle doğa bilincinin kazandırılması için insanlar; zaman kaybetmeden üzerlerine düşenleri yapmalı, çevreye zarar verici kötü davranış ve alışkanlıklardan vazgeçmeli ve davranış, tutum, bilgi ve değer yargılarını değiştirecek uğraşlara öncelik vermelidirler. Çünkü çevre problemleri artık yasalar ve teknolojinin de başa çıkamayacağı kadar büyümüştür. Bu problemlerin gelecek nesillere aktarılmaması için bu problemlere sebep olan insanların bireysel davranış ve tutumlarını değiştirmesi gerekmektedir. Doğa bilincinin geliştirilmesi yönünde davranış ve tutumların değişmesi ise doğa eğitimi ile mümkündür. Gelişim psikolojisi alanında yapılan araştırmalar, çocukluk döneminde kazanılan bilincin ileriki yaş dönemlerini de etkilediğini ortaya koymaktadır. Bu nedenle doğa eğitimlerinin çocuk yaşlarda verilmeye başlanması doğa bilinçli nesiller yetiştirilmesi açısından önem kazanmaktadır.

Günümüzde çocuklar doğal bir besin olan sütü fabrikada üretilen bir içecek olarak görmektedirler. Çoğu zaman doğal olmayan yiyecek ve içecekleri doğal olanına tercih etmektedirler. Hayatlarında hiç inek görmemiş çocukların televizyonda seyrettikleri süt reklamlarında, çizgi filmdeki ineğin renginin mor olmasından dolayı ineklerin mor renkli bilmeleri vb. örnekler göstermektedir ki; doğal yaşamdan uzak, kentlerde yaşayan çocuklar çevre bilgisi ve bilincinden uzaktırlar. Gelecek neslin fiziksel, biyolojik ve ruhsal gelişimi için önemli olan içinde yaşadığı çevreyi tanıması, bu konuda eğitilmeleri ve bilinçlendirilmeleri bu nedenle önem kazanmaktadır. Daha da önemlisi çevre eğitimi, çevrenin korunması için tutumların, değer yargılarının, bilgi ve becerilerin henüz küçük yaşlarda çocuklarda geliştirilmesi ve çevreyi canlı cansız tüm varlıkları ile sevmesi için gerekli bir süreçtir. Hızla büyüyen nüfus, kentleşme ve sanayileşmenin getirdiği sorunların en büyük göstergesi köyden kentlere olan göçlerdir. Türkiye'de Cumhuriyetin ilk yılları olan 1927'de 10.000 nüfus kriterine göre, ülkemiz nüfusunun %83,8'i kırsal, %16,2'si şehirselleşmelerde yaşıyordu. 1980 nüfus sayımında şehir nüfusu, kır nüfusundan daha fazla sayıya ulaşmıştır (Gümü, 1998: 75). Kentsel nüfus oranı 2010'da %76,3 ve kırsal nüfus ise %23,7 oranındadır (Yakar, 2012: 389).

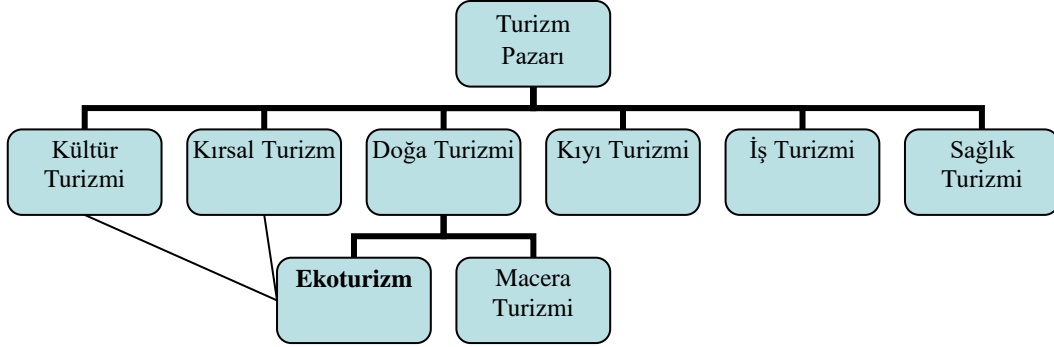
Doğa bilinçli bir nesil yetiştirmede verilecek eğitimlerin uzmanlar tarafından doğal çevrede verilmesi önem kazanmaktadır. Kent yaşamında hayatlarını sürdüren, doğa tecrübesi yaşamamış, doğa ve canlılar ile ilgili bilgilere ebeveynleri, televizyonlardaki belgesellerden ya da kitaplardan öğrenen çocukların ve gençlerin doğal ortamda belli bir süre yaşayarak doğayı öğrenmeleri doğa ile barışık bir neslin yetiştirilmesi için önemli ve etkili bir eğitim yöntemi olacaktır. Bu çalışmada; doğa eğitim okullarının bu misyonu yerine getirmesi, böyle bir eğitim modelinin yaygınlaştırılarak daha üst yaşlardaki bireylere kadar genişletilmesi ve ülkelerin milli eğitim politikaları içerisinde yer alması arzusu ile bir doğa eğitim merkezi örnek alınarak araştırılarak, konuya dikkat çekilmesi düşünülmüştür.

2. DOĞA BİLİNCİ KAZANDIRMAYA YÖNELİK FAALİYETLER

2.1. Ekoturizm

Ekoturizm; özellikle kuşlar ve diğer yaban hayatı, doğal alanlar, kayalıklar, mağaralar, fosil alanları, arkeolojik sitler, sulak alanlar ve nadir türlerin bulunduğu alanlar gibi doğal ve arkeolojik kaynaklara dayanan turizm türüdür (David ve Jean, 2003: 18). Ekoturizm, bir yeri ziyaret eden turistlere, ilk elden deneyim yolu ile o yeri tanıma olanağı sağlar; bir eğitim

deneyimi içerir; çevreye karşı sorumlu ve olumsuz etkileri azaltmaya çalışır; yerel ekonominin girdilerini en fazlaya çıkarır (Kahraman ve Türkay, 2004: 33). Ekoturizm, yerel halk ve turistler arasında, doğal ve kültürel varlıkların korunmasına yönelik bilincin artırılmasını sağlayan ve çevresel korumayı bizzat teşvik eden sürdürülebilir turizm türüdür (Kuter ve Ünal, 2009:151). Turizm pazarı içerisinde ekoturizm, doğa turizminin alt kategorisinde yer alır. Kırsal ve kültürel turizmle yakından ilişkilidir (Bkz, Şekil1).

Şekil 1: Ekoturizm Pazarı

Kaynak: *Turizm ve Çevre*, (2004). Kahraman ve Türkay, ss: 33.

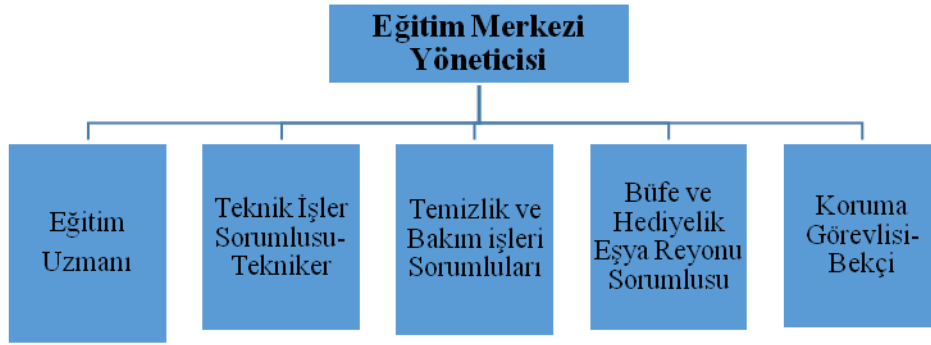
Dünya genelinde doğa turizmine dayalı turizm türleri %30 artarken genel turizm oranında yaklaşık %4'lük bir büyüme meydana gelmiştir. Bu artışın sebebi insanların şehir hayatının sıkıntısından kurtulmanın bir yolu olarak çözümü doğada aramalarıdır. Bu yüzden ulusal park ve korunmuş alanları ziyaret edenlerin sayısı artmaktadır (Wearing ve Neil, 1999: 4). Genellikle eko-turistlerin çevreye çok daha fazla duyarlı oldukları ve doğal kaynakların zarar görmesine daha az neden oldukları kabul edilir. Ayrıca bu turistler çevresel sorumluluk taşıyan, çevre korumaya özen gösteren tüketiciler ve daha küçük bir ekolojik ayak izi bırakmaya çalışan kişilerdir (Sara ve Friedrich, 2006: 2).

2.2. Dereköy Doğa Eğitim Merkezi (DDEM)

2.2.1. DDEM Fikri ve Kuruluş Çalışmaları

DDEM, Çevre ve Orman Bakanlığının Yıldız Dağlarında Biyolojik Çeşitliliğin Korunması Ve Sürdürülebilirliğinin Geliştirilmesi projesi fikri olarak ortaya çıkmış ve Aralık 2009'da proje tamamlanmıştır (Savaş, 2010:4). Bu kapsamda biyolojik çeşitlilik, doğa koruma, korunan alanlar, sürdürülebilir kalkınma ve biyosfer alanlarda dâhil olmak üzere öncelikle Yıldız Dağları özelinde, akabinde tüm Türkiye'yi içerecek şekilde "Doğa Eğitimlerinin" yapılmasını konaklamalı olarak destekleyecek bir "Yıldız Dağları Doğa Eğitim Merkezi" oluşturulmuştur (Kırklareli İl Özel İdaresi, 2013: 57).

Doğa Eğitim Merkezi'nin tesis ediliş amacı; öncelikle 11-17 yaş grubu arasındaki çocuklara doğayı doğada öğretme, doğa bilincini artırma ve Yıldız Dağları Biyosferinin sahip olduğu zengin ekosistemi ve tür çeşitliliğini yerinde göstererek doğal kaynakların ve biyolojik çeşitliliğin sürdürülebilir korunması ve yönetimini desteklemektir (<http://yildizdaglari.cevreorman.gov.tr>). Kırklareli Orman ve Su İşleri Şube Müdürlüğü tarafından yönetilen DDEM yönetim şeması Şekil 2'de gösterilmiştir.

Şekil 2: Dereköy Doğa Eğitim Merkezi Yönetim Şeması

Kaynak: Çevre ve Orman Bakanlığı (2010). *Doğa Eğitim Merkezi İşletme Planı*; s:11.

Eğitim Merkezinin öncelikli hedef grubu 12–16 yaş grubu arasındaki çocuklardır. Orta ve uzun vadede; üniversite öğrencileri (üniversite kulüpleri ve grupları), izci grupları, özel gruplar (şirketler, turistik amaçlı ziyaretçiler vb.), engelli grupları (koşulların uygunlaştırılması durumunda), çocuk esirgeme vb. kurum çocukları sivil toplum kuruluşları, kamu kurum ve kuruluşları da eğitimlerden yararlanabilecektir (www.trakyagezi.com). Her grup 12 kız ve 12 erkek toplam 24 öğrenciden oluşacaktır (Trakya Kalkınma Ajansı, 2014:4). Merkezin kurulmasının temel amaçları (Çevre ve Orman Bakanlığı, 2010: 31);

- Doğanın korunması için öncelikle çocuklar olmak üzere, değişik yaş ve meslek gruplarına yönelik doğa eğitimlerinin gerçekleştirilmesini sağlamak,
- Yıldız Dağlarının sahip olduğu doğal ve sosyo-kültürel değerleri, biyolojik çeşitliliği tanıtmak, doğanın korunması ve anlaşılmasına yönelik farkındalığı artırmak,
- Doğa eğitimlerinin etkin olarak başlatılması ve çocukların bu etkinliğe etkin olarak katılımlarının teşvik edilmesine yönelik ev sahipliği yapmaktır.

Doğa Eğitim Merkezi alanı, daha önce Orman Genel Müdürlüğü'nün "Toplu Koruma Merkezi" alanı olarak kullanılmış. Daha sonra Proje kapsamında yapılan protokol çerçevesinde doğa eğitimi hizmeti vermek üzere DKMPGM'ne devredilmiştir. Merkezin bulunduğu alanda çalışmalar öncesinde 3 adet lojman binası bulunmaktadır. Bu binalar proje kapsamında tadilat yapılarak toplam 7 adet mahal oluşturulmuştur (Çevre ve Orman Bakanlığı, 2010: 14). Eğitim Merkezi eğitim salonları, konaklama üniteleri, dış mekân eğitim ve sportif aktivitelerin yapılabileceği, küçük çaplı bahçecilik aktivitelerinin de uygulanabileceği olanaklara ve alt yapıya sahiptir (www.trakyagezi.com).

2.2.2. DDEM Kapsama Alanına Giren Coğrafya

DDEM alanı olarak seçilen yer Yıldız (Istranca) Dağlarıdır. Bu dağlar Trakya'nın kuzey-doğu bölümünde Karadeniz'e kıyı sahile kadar (130.000Ha.) uzanmaktadır. Alanda, "Kasatura Körfezi Tabiatı Koruma Alanı" ve "Longoz Ormanları Milli Parkı" olmak üzere iki korunan alan bulunmaktadır. Alan; orman, kıyı, kumul, dağ, deniz, göl ve dere gibi farklı pek çok nadir ve hassas ekosistemi barındırmaktadır. Longoz ormanları dünyada örneğine az rastlanır bir ekosistem tipi olup, ekolojik yapısı ve büyüklüğü bakımından bölgenin çok önemli bir kaynak değerini oluşturmaktadır (Savaş, 2010: 4). İğneada'da Saka Gölü, Erikli Gölü ve Mert Gölü Longoz Ormanları olmak üzere 3 ayrı longoz bulunmaktadır.

Şekil 3: Dereköy Doğa Eğitim Merkezi Yeri

Kaynak: <http://yildizdaglari.cevreorman.gov.tr>, E.T: 10.01.2016.

Doğa Eğitim Merkezi; Kırklareli şehir merkezine 28 km, Bulgaristan sınırına 8 km mesafededir.

2.2.3. DDEM'de Yapılan Ekoturizm Faaliyetleri

Merkezde veya yakın çevresinde yerel üreticilere doğrudan gelir sağlamak için yöresel ürünlerin satılması ve bu faaliyet için köylerde mevcut olan yerel işgücünden de faydalanılması planlanmaktadır. Merkezde yöresel ürünler ile birlikte değerlendirilebilecek bir başka unsur da hediyelik eşya satışı ve sunumudur. Özellikle merkezi ve Yıldız Dağlarını simgeleyecek ve sembolize edecek ürünlerin sunumu hem merkez için bir kaynak yaratacak ve hem de merkeze gelenlerin yanlarında götürebilecekleri ve aynı zamanda alanı da tanıttacak imkânları ziyaretçilere sunabilecektir (Çevre ve Orman Bakanlığı, 2010: 7).

Istranca Dağları Kırklareli, Demirköy İlçesi, İğneada Beldesi, Kıyıköy, Sivrililer, Avcılar ve Limanköy köylerini içine almaktadır (Özyavuz, 2008: 56). Kıyı boyunca yer alan kasabalar (İğneada, Limanköy ve Kıyıköy) dinamik bir balıkçılık toplulukları olmalarına rağmen, aile pansiyonları, lokantalar, dinlenme-eğlenme kompleksleri, küçük oteller ve bir adet kamp alanı ile birlikte yaz turizmi açısından gelişmektedir (<http://yildizdaglari.cevreorman.gov.tr/>). Kültür ve Turizm Bakanlığı tarafından hazırlanan Türkiye Turizm Stratejisi 2023'e göre İğneada – Kıyıköy Ekoturizm kenti olarak öngörülmüştür.

3. ARAŞTIRMA METODOLOJİSİ

3.1. Araştırmanın Amacı ve Önemi

Bu çalışmada doğa temelli turizm türlerinden ekoturizmin doğa bilinçli nesiller yetiştirmede önemini orta koymak amaçlanmaktadır. Türkiye'de 1970'li yıllarda nüfusun %70'i kırsalda ve %30'u kentlerde yaşarken günümüzde bu durum tam tersine dönmüştür. Dolayısıyla ülkemizde doğayı tanımadan yetişen nesiller ortaya çıkmaya başlamıştır. İnsan kimliğinin çoğunluğu çocukluk döneminde oluştuğu ve bu dönemde kazanılan bilincin kalıcı nitelikte olduğu (Çukur ve Özgüner, 2008:178) gerçeği göz önüne alındığında çocuklarda doğa bilinci oluşturmak için ekoturizm bir araç olarak kullanılabilir. Bu çalışma doğa bilinçli nesiller yetiştirme ile ekoturizmin ilişkilendirilmesi açısından önemlidir.

3.2. Araştırmanın Yöntemi

Bir araştırmanın bilimsel olarak nitelendirilmesinin ön koşulu, araştırmanın amacına uygun yöntemin kullanılması ya da araştırma yöntemlerinin ilkeleri izlenerek bilgilerin üretilmesidir (Güven, 2006). Araştırmada en iyi sonuca ulaşabilmek için nitel ve nicel araştırma yöntemleri birlikte kullanılmıştır. Araştırmada ilk olarak nitel araştırma yöntemlerinden odak grup görüşme tekniği kullanılmıştır. Bu kapsamda 10 Eylül 2015 tarihinde Dereköy doğa eğitim merkezindeki eğitim programına katılan 24 öğrenci ile moderatör eşliğinde 1 saat 20 dakika odak grup görüşmesi yapılmıştır. Odak grup görüşmesinde yazılı ve video olarak kayıtlar

tutulmuştur. İkinci olarak, nicel yöntem kapsamında veriler ise 15 Mayıs ve 15 Eylül 2015 yaz mevsiminde bir haftalık (pazartesi-cuma) eğitim programlarına katılan 118 öğrenciye Doğa Eğitim Merkezi tarafından öğrencilere uygulanan standart anketler formları kullanılmıştır.

3.4. Araştırmanın Evreni Ve Örneklemi

Araştırmanın evrenini Kırklareli İli Dereköy Doğa Eğitim Merkezinde 2015 yaz döneminde 10 haftalık eğitim programına katılan 240 öğrenci, örneklemini ise; 5 haftalık programa katılan 120 öğrenci oluşturmaktadır. Bu çalışmada yüz yüze görüşme yöntemi ile yapılmış 118 anket geçerli olarak kabul edilmiştir. Ayrıca, 24 öğrenci ile odak grup görüşmesi yapılmıştır.

3.5. Verilerin Analizi

Araştırmada ilk olarak katılımcıların bilgi, deneyim, duygu, algı, düşünce ve tutumlarına dayanan bilgilerin ortaya çıkarılması amacı ile (Çokluk ve diğ., 2011: 98) odak grup görüşme tekniği uygulanmıştır. Odak grup görüşmelerinin çözümlenmesinde içerik analizi en uygun yöntemdir. Veri analizinde en iyi yol, kayıt sırasında ya da sonrasında çözümlenebilirken, belli başlıklar altında anahtar temaları belirlemektir (Kitzinger ve Farquhar, 1999: 201). Bu bilgiler ışığında odak grup görüşmesinde sesli ve görüntülü video olarak kayıt tutulmuş ve veriler içerik analizi yapılmıştır. İkinci olarak nicel araştırmaya yönelik tüm veriler için SPSS-22.00 paket programında frekans analizi yapılmıştır. Frekans analizi, her bir değişkenle ilgili olarak merkezi eğilimin ve deneklerin merkezi eğilime olan yakınlıklarını tespit etmek amacıyla kullanılır (Altunışık ve diğ., 2005: 314).

4. BULGULAR

4.1. Nitel Araştırmanın Bulguları

Araştırmacılar tarafından oluşturulan görüşme formu öğrencilerin doğa bilici kazanmalarına yönelik 14 sorudan oluşmaktadır. Bu sorulara öğrencilerin verdiği cevaplar aşağıdaki Tablo 1'de özetlenmektedir.

Tablo 1: Odak Grup Görüşmesine İlişkin Bulgular

Sorular	Öğrenci Görüşleri
Burayı sevdiniz mi?	Yeşilin her tonunun bulunduğu bu merkezi tüm öğrenciler çok beğenmiştir.
Burada en çok neyi seviyorsunuz?	Teknolojinin (cep telefonu, internet, tv..) olmaması.
Burayı daha önceden duydunuz mu? Bilgi kaynağınız ne veya kim?	Dereköy Doğa eğitim merkezinin ulaştığı ilköğretim okulu müdürleri aileleri ve öğrencileri bilgilendirmiştir.
Buraya kendiniz mi gelmek istediniz yoksa aileniz mi gönderdi?	Okul müdürlerinin bilgilendirdiği öğrenciler kendi isteği ile bu merkeze gelmiştir.
Buraya yine gelmek ister misiniz?	Çoğunluğu tekrar gelmek istemektedir.
Buradaki yiyecek-içecekleri sevdiniz mi?	Öğrenciler yedikleri yemekleri lezzetli ve sağlıklı bulmaktadır.
Rahat uyuyabiliyor musunuz? Değilse neden?	Doğal, sessiz, güvende hissettikleri eğitim merkezinde rahat uyumuştur.
Burada oyunlar oynuyor musunuz? Bunlar hangileri?	Her öğrenci merkezde adının baş harfi ile başlayan bitki (sarmaşık, meşe, çilek vb.) veya hayvan (tavşan, inek, arı vb.) ismi almaktadır. Basketbol, voleybol, tenis oynayıp resim yapmaktadır.
Burada nereleri gezdiniz?	Bulgaristan, Dupnisa Mağarası, Armağan

	Köyü, Istranca dağlarında doğa yürüyüşü, İğneada longozlarda kamp...
Piknik, kamp yapıyor musunuz?	İğneada Longozlarda kamp, Dupnisa mağarası gezisinde piknik yapmışlardır
Burada yöresel yemekleri tatma fırsatınız oldu mu?	Armağan köyü gezisinde ve merkezde yöresel yemekler tatmışlardır.
Burada neler öğrendiniz?	Doğayı, hayvan ve bitkileri tanıma, yerlere çöp atmama alışkanlığı, yatak yapma...
Burada bulunmanızın size katkısı neler oldu?	Dinlenme, doğayı tanıma, mutluluk, özgüven kazanma, kendini geliştirme...
Buradan memnun kaldınız mı?	Tamamına yakını çok memnun kalmışlar, arkadaşlarına tavsiye edecekler..

4.2. Nicel Araştırma Bulguları

Bu bölümde, doğa eğitim merkezi programına katılan öğrencilerin demografik özellikleri ve eğitim programının çıktılarına yönelik algılamalarına ilişkin frekans dağılımlarına yer verilmiştir.

Tablo 2: Öğrencilerin Demografik Özellikleri

Cinsiyet	Sayı (n)	Yüzde	Geldiği Okul	Sayı (n)	Yüzde
Erkek	55	46,6	Ortaokul	96	81,4
Kadın	63	53,4	Lise	22	18,6
Toplam	118	100,0	Toplam	118	100,0
Yaşı	n	%	Geldiği Şehir	n	%
10-12 Yaş	47	39,8	Tekirdağ	96	81,4
13-15 Yaş	71	60,2	Kırklareli	22	18,6
Toplam	118	100,0	Toplam	118	100,0

Araştırmaya katılan öğrencilerin %53,4'ü erkek ve %46,6'sı kadınlardan oluşmaktadır. Öğrencilerin çoğunluğu (%60,2) 13-15 yaş aralığındadır. Yine öğrencilerin çoğunluğu (%81,4) ortaokulda eğitim almaktadır. Katılımcıların çoğunluğu (%81,4) doğa eğitim merkezine yakın olan (yaklaşık 100 km) Tekirdağ ilinden gelmiştir.

Tablo 3: Öğrencilerin Doğa Eğitim Merkezi Algılamaları

SORULAR	ÖRNEKLEM	
Daha önce yıldız dağlarına geldiniz mi?	Sayı (n)	Yüzde
Evet	9	7,6
Hayır	109	92,4
Yıldız dağları doğa eğitim merkezini beğendiniz mi?	n	%
Evet	118	100,0
Yıldız dağları doğa eğitim merkezine tekrar gelmek ister misiniz?	n	%
Kesinlikle	111	94,1
Belki	7	5,9
Yaptığınız etkinliklerin size katkısı olduğunu düşünüyor musunuz?	n	%
Evet	110	93,2
Hayır	1	,8
Biraz	7	5,9
En çok hangi etkinliği beğendiniz? Bunları sıralar mısınız?	n	%
Mağaraya yolculuklar	54	45,8
Burası Dereköy	16	13,6

Bizi (Türkiye-Bulgaristan) ayıran nehir	11	9,3
Biyolojik çeşitlikler sınır tanımaz	10	8,5
Nasıl bir yıldız dağları istiyoruz?	6	5,1
Su dünyası	5	4,2
Bir orman köyü keşfedelim	4	3,4
Doğa resmi yapalım	3	2,5
Benim adım kayın	2	1,7
Zıplayan hayvanlar	2	1,7
Ağaç dünyası	2	1,7
Kumullarda yaşam	2	1,7
Yaşamın resmi	1	,8
Toplam	118	100,0
Yıldız dağları doğa eğitim merkezini beklentilerinizi karşıladı mı?	n	%
Evet	107	90,7
Hayır	2	1,7
Biraz	9	7,6

Öğrenciler, Kırklareli ve Tekirdağ gibi yakın yerlerde ikametgâh etmelerine rağmen nerdeyse tamamı (%92,4) daha önce Yıldız Dağlarına hiç gelmemiştir. Tamamı (%100) Yıldız Dağları Doğa Eğitim Merkezini beğenmiştir. Bu da gençlere fırsatı verilse doğal hayatı tanıyacaklarını göstermektedir. Öğrencilerin tamamına yakını (%94,2) Yıldız dağları doğa eğitim merkezine tekrar gelmek istemektedir. Yine öğrencilerin çoğunluğu (%93,2) yapılan bu faaliyetlerinin doğa bilincine katkısının olduğunu belirtmiştir. En çok beğenilen etkinlikler arasında Mağaraya Yolculuk (%45,8), Burası Dereköy (%13,6), Bizi (Türkiye-Bulgaristan) Ayıran Nehir (%9,3) ve Biyolojik Çeşitlikler (%8,5) vardır. Yıldız dağları doğa eğitim merkezi öğrencilerin %90,7'sinin beklentilerini karşılarken, sadece %7,6'sının beklentin biraz altında kalmıştır.

Tablo 4: Öğrencilerin Yeni Etkinlikler Ve Farklı Deneyimlere İlişkin Görüşleri

Tekrar gelme fırsatın olsa nasıl etkinlikler istersin?	Sayı (n)	Yüzde (%)
Etkinlikler Yeterli	21	17,5
Doğa Yürüyüşü	15	12,7
Kamp	14	12,0
Yüzmek	13	11,0
Köy Gezisi	10	8,5
Tırmanma	4	3,5
Şehir Turu	4	3,5
Mağara, orientering, eğlence, tekne turu.	37	31,3
Toplam	118	100,0
İlk defa gördüğün ve seni en çok etkileyen canlı hangisiydi?	n	%
Yılan	65	22,5
Mağara	52	18,0
Karabatak	51	17,5
Yarasa	43	15,5
Kayın	14	4,5
Kumul Bitkileri	14	4,5
Ökseotu, Nehir, Göl, Kartal, Istranca Dağı	51	17,5
Toplam	290	100,0

Öğrencilere etkinlik olarak eksiklikler sorulduğunda %17,5'i etkinliklerin yeterli olduğunu, %12,7'si daha çok doğa yürüyüşü, %12,0'si daha fazla kamp, %11,0'i yüzmek ve %31,3'ü mağara, orientering, eğlence, tekne turu gibi etkinlikler istemiştir. Öğrencilerin ilk defa gördüğü ve etkilendiği şeyler; (%22,5) yılan, (%18,0) mağara, (%17,5) karabatak, (%17,5) ökseotu, nehir, göl, kartal, Istranca Dağı ve (%15,5) yarasadır.

4. SONUÇ VE ÖNERİLER

Dereköy Doğa Eğitim Merkezinde yapılan araştırma ve elde edilen bulgular çevre ve doğa ile ilgili eğitimlerin sınıflarda ve şehir mimarisi içerisinde değil doğada doğal ortamlarda verilmesi gerektiğini düşündürmektedir. Öğrencilerin doğal ortamda yaşayarak, gözlemleyerek, duyararak ve yaparak eğitim almaları ve öğrenmeleri bilginin kalıcı olmasını ve yaşadıkları çevreye fazlasıyla duyarlı olmalarını sağlamaktadır. Sağlıklı ve güvenli doğa eğitimlerinin aynı zamanda öğrenciler için sağlıklı yaşam ve boş zaman değerlendirmesi konularında da bilinçlenmelerine katkısı olmaktadır. Doğa eğitimi alan öğrenciler yaşadıkları çevre dışındaki doğal bir çevrenin varlığını gözlemlediklerinden dolayı kendilerine bırakılan çevrenin aynı güzellikte gelecek nesillere bırakılmasını düşüneceklerdir. Bugünün çocukları ve gençlerinin yarının işadamları, politikacıları, bürokratları, eğitimcileri olacaklarını düşündüğümüzde doğal ortamlarda verilecek doğa eğitimlerinin önemi daha da artmaktadır.

Çocuklara doğa eğitimlerinde çevrenin biyosfer yapısı, ekoloji ve ekosistemler, doğal denge, biyolojik çeşitlilikler, çevre kirliliği, insan ve doğa ilişkisi, doğaya uyum, çevre hakkı ve çevre hukuku, doğal afetler, sebepleri ve başa çıkılması, sürdürülebilirlik, ekoturizm ve türleri vs. konularda eğitimler verilmelidir. Eğitimler, eğitim konusunda uzman eğitimler tarafından verilmelidir. Eğitimler için devlet, üniversite, sivil toplum kuruluşları, gönüllü çevre örgütleri, özel işletmeler vb. işbirliği ve koordinasyon içerisinde çalışmalıdırlar. Eğitimcilerin çevre bilincine sahip kişilerden seçilmesi de önemlidir. Bilgi toplumu olabilmenin en önemli unsuru, kuşkusuz olarak eğitimidir. Doğadan, hayvanlardan korkan, hayvanlara ve bitkilere zarar veren, tiksinen ya da sevmeyen bir nesil yerine doğayla barışık bir neslin yetişmesi için doğa eğitimlerinin ve ilgili konuların her yaş için ayrı planlanması doğal ortamda eğitimlerin yapılması ve ders müfredatlarına konulması da düşünülmelidir. Çünkü bu eğitimlerin amacı, insanın doğaya bakışı, doğayla olan ilişkisini anlamaya yöneliktir ve insanların yaşam tarzı ile doğrudan ilgilidir. Bu yönde gerekli olabilecek tutum ve davranış değişiklikleri ise, ancak sistemli ve etkili bir eğitim desteği ile çabuklaştırılabilir ve gerçekleştirilebilir.

Dereköy Doğa Eğitim Merkezi'nde 24 öğrenci ile yapılan odak grup görüşmesi sonucunda; öğrenciler merkezi ve merkezin faaliyetlerini çok sevmişlerdir. Teknolojinin (internet, TV, cep telefonu) olmamasını avantaj olarak gören, Bulgaristan, Dupnisa Mağarası ve köy gezileri, doğa yürüyüşü, İğneada longozlarda kamp faaliyetlerinden memnun kalan ve tekrar bu merkeze gelmek isteyen öğrenciler olarak evlerine dönmüşlerdir. Bu sonuçlar genç nesillere fırsat verilirse teknoloji bağımlısı olamayacaklarını, doğanın kıymetini bilip doğayı seveceklerini ve doğaya gezilerle doğa bilinçlerinin artacağını göstermektedir.

Araştırmaya katılan (188 kişi) ve çoğunluğu 13-15 yaş aralığındaki öğrenciler (%94,2) Yıldız dağları doğa eğitim merkezine tekrar gelmek istemektedir. Yine öğrencilerin çoğunluğu (%93,2) yapılan bu faaliyetlerinin doğa bilincine katkısının olduğunu belirtmiştir. Mağaraya yolculuk (%45,8), burası Dereköy (%13,6), bizi (Türkiye-Bulgaristan) ayıran nehir (%9,3) ve biyolojik çeşitlilikler (%8,5) en çok beğenilen etkinlikler arasındadır. Yıldız dağları doğa eğitim merkezi öğrencilerin %90,7'sinin beklentilerini karşılamıştır. Öğrencilerin ilk defa gördüğü ve etkilendiği yılan, mağara, karabatak, Ökseotu, Nehir, Göl, Kartal, Istranca Dağı ve yarasadır. Anket sonuçları da, genç neslin doğayı tanımadığını ve doğa bilincinin gelişmesi için bizzat doğada yapılan eğitimin önemli olduğunu göstermektedir.

Odak grup görüşme sırasında ve sonrasında Dereköy doğa eğitim merkezi eğitmeni ve Kırklareli Orman ve Su İşleri Doğa Koruma yetkilisi ile görüşmeden şu sonuçlar elde edilmiştir:

- Öğrencilere merkezde ekosistem eğitimi, eğlence, sessiz sinema, hayvan ve bitki isimleri öğrenme, Armağan Köyü ziyareti gibi faaliyetler yapıldığı,
- Sağlıklı yiyecekler konusunda eğitimler verildiği,
- Çevreye çöp atmama alışkanlığı kazandırıldığı,
- Doğa eğitim merkezi tarafından bilgi verilen okullar müdürleri aile-okul işbirliğiyle öğrencileri bu merkeze gönderdiği tespit edilmiştir.
- 15 Mayıs-01 Ağustos 2015 tarihleri arasındaki eğitim programlarının Trakya Kalkınma Ajansı, 01 Ağustos-15 Eylül 2015 tarihleri arasındaki eğitim programlarının da Kırklareli İl Özel İdare tarafından finanse edilmiştir.
- Projenin mali sürdürülebilirliği sorunların başında gelmektedir.

Nispeten korunmuş doğal alanlara yapılan ve çevreyi koruma yönüyle sorumlu seyahatler olan ekoturizm, özellikle kentsel alanlardaki genç nesillere doğa bilinci oluşturmak için bir araç olarak kullanılabilir. Doğa okulları yaygınlaştırılarak geniş kitlelere ulaşılabilir. Bu çalışma Kırklareli/Dereköy Doğa Eğitim Merkezi'ne 15 Mayıs ve 15 Eylül 2015 yaz mevsiminde bir haftalık (pazartesi-cuma) eğitim programlarına katılan 118 öğrenci ile sınırlıdır. Diğer doğa eğitim merkezi veya doğa okulları ile daha geniş tutulmuş bir araştırma bu konuda daha fazla bilgi sağlayabilir.

5. KAYNAKLAR

- Altunışık, R; Coşkun, R; Bayraktaroğlu, S. Ve Yıldırım, E. (2005). *Sosyal bilimlerde araştırma yöntemleri SPSS uygulamalı*, 4. Baskı, Sakarya Yayıncılık., Sakarya.
- Çevre ve Orman Bakanlığı (2010). Doğa eğitim merkezi işletme planı, [Çevrim-içi: http://yildizdaglari.cevreorman.gov.tr/medialibrary/2010/09/business_plan], Erişim tarihi: 25.11.2015.
- Çiçek, A. (Eds). (2012). *Ekoloji ve turizm*, Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları.
- Çokluk, Ö.; Yılmaz, K., ve Oğuz, E. (2011). Nitel Bir Görüşme Yöntemi: Odak Grup Görüşmesi, *Kuramsal Eğitimbilim*, 4 (1), 95-107.
- Çukur, D. Ve Özgüner, H. (2008). Kentsel alanda çocuklara doğa bilinci kazandırmada oyun mekânı tasarımının rolü, *SDÜ Orman Fakültesi Dergisi, Seri: A, 2*, 177-187.
- David, A. F. ve Jean-Pierre, C. (2003). *Ecotourism*, New York, ABD: Rutledge Taylor and Francis Group Inc.
- Gümüş, E. (1998). *Türkiye coğrafyası*, içinde “ Türkiye'nin nüfusu”, Yay.No.1069, Eskişehir:Anad.Üniv. Yayınları.
- Güven, S. (2006). *Toplumbiliminde araştırma yöntemleri*, İstanbul: Ezgi Kitabevi,
- Kahraman, N. ve Türkay, O. (2004). *Turizm ve çevre*, Ankara: Detay Yayıncılık.
- Kırklareli İl Özel İdaresi (2013). Kırklareli, *Kırklareli İl Özel İdaresi Dergisi, 1*, 1-68.
- Kitzinger, J. ve Farquhar, C. (1999). The methodology of focus groups: the importance of interaction between research participants, *Sociology of Health and Illness*, 16 (1), 103–121.
- Kuter, N. ve Ünal, H. E. (2009). Sürdürülebilirlik kapsamında ekoturizmin çevresel, ekonomik ve sosyo-kültürel etkileri, *Kastamonu Üniversitesi, Orman Fakültesi Dergisi, 2 (9)*, 146–156.
- Özyavuz, M. (2008). Yıldız dağları'nın iğneada – demirköy arasında yer alan bölümünün biyosfer rezervi olarak planlanması, *Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi*.
- Sara, D. ve Friedrich L. (2006). *Selective marketing for environmentally sustainable tourism*, München- Germany: Arikel Press.
- Savaş, Ü. (2010). Fao wagggs ödülü çalışmaları, [Çevrim-içi: <http://docplayer.biz.tr/8243387-Ankaraizcihaber-fao-wagggs-odulu-calismalari-aih1132>], Erişim tarihi: 25.11.2015.
- Trakya Kalkınma Ajansı. (2042), Dereköy doğa eğitim merkezi projesi, <http://www.trakyaka.org.tr>, Erişim tarihi: 1.11.2015.
- Wearing, S. ve Neil, J. (1999). *EKOTOURISM impact, potentials and possibilities*, London-UK: Butterworth-Heinemann.
- Yakar, M. (2012). 21. yüzyılın ilk çeyreğinde türkiye nüfusunda ne değişti? *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi,5 (21)*, 383-402.
- <http://www.trakyaagezi.com/dosya/81-doga/301-yildiz-daglari-doga-egitim-merkezi.html>, Erişim tarihi: 15.11.2015.
- <http://yildizdaglari.cevreorman.gov.tr/tr/doga-egitim-merkezi>, Erişim tarihi: 15.11.2015.
- <http://yildizdaglari.cevreorman.gov.tr/tr/doga-egitim-merkezi/ulasim/> Erişim tarihi: 15.01.2016.
- http://yildizdaglari.cevreorman.gov.tr/medialibrary/2010/08/TR-06-02-16-_Yildiz_Proje_Fis_TR, Erişim tarihi: 01.12.2015.

